

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ НАН УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор

А.І. Кудряченко
«15» травня 2025 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок реалізації здобувачами вищої освіти третього рівня
права на вибір навчальних дисциплін
в аспірантурі ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»

(протокол № 3 від 15 травня 2025 р.)

Київ-2025

1. Загальні положення

1.1. «Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти третього рівня права на вибір навчальних дисциплін в аспірантурі ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» (далі – Положення) розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2017 р. № 1556 – VII, «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів від 23.03.2016 р. № 261, «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» (далі – Інститут).

1.2. Це Положення регламентує порядок реалізації права на формування індивідуальної освітньої траєкторії аспіранта; вибір ним навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою (далі – ОНП) та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для цього рівня вищої освіти.

1.3. Положення забезпечує умови для унормування процедур:

- формування та доведення до відома здобувачів наукового ступеня доктора філософії (аспірантів) переліку навчальних дисциплін вільного вибору;
- здійснення вибору аспірантами навчальних дисциплін із сформованого переліку;
- організації вивчення обраних навчальних дисциплін;
- визнання результатів навчання за обраними дисциплінами.

1.4. Вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які пропонуються Інститутом аспірантам з метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб здобувачів освіти третього рівня, посилення їхньої конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці, сприяють академічній мобільності аспіранта, забезпечують реалізацію його особистих

освітніх та наукових інтересів і обираються з урахуванням напряму дисертаційного дослідження аспіранта, його індивідуальних професійних та наукових потреб.

1.5. Здобувачі ступеня доктора філософії мають право вибирати навчальні дисципліни, пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником, завідувачем відповідного відділу – наукового структурного підрозділу Інституту, в якому здійснюється дисертаційне дослідження, та керівництвом Інституту.

2. Порядок реалізації права вибору аспірантами вибіркових навчальних дисциплін

2.1. Обрання аспірантом вибіркових навчальних дисциплін здійснюється при формуванні індивідуального навчального плану. Індивідуальний навчальний план аспіранта формується на навчальний рік за результатами особистого вибору дисциплін в обсязі, не меншому за встановлений чинним законодавством, з урахуванням вимог ОНП Інституту щодо вивчення її обов'язкових компонентів. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим для виконання здобувачем вищої освіти.

2.2. Вибіркові навчальні дисципліни представлені переліком дисциплін, визначених ОНП Інституту. Кількість та обсяг вибіркових навчальних дисциплін для конкретного курсу вказана в навчальному плані. Здобувач вищої освіти має право із запропонованого переліку обрати навчальні дисципліни, які відповідають необхідному обсягу кредитів та викладаються на відповідному курсі.

2.3. Обсяг кожної вибіркової дисципліни становить не менше 2 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю вибіркових дисциплін є залік.

2.4. Перелік вибіркових дисциплін, пропонованих для вивчення здобувачами ступеня доктора філософії, формується відділами з урахуванням пропозицій Ради молодих учених, узагальнюється відділом

аспірантури на основі витягів із протоколів засідань відділів, Ради молодих учених та є невід'ємною складовою частиною ОНП Інституту.

2.5. Перелік вибірових дисциплін переглядається щорічно з урахуванням пропозицій та результатів внутрішнього (здобувачів вищої освіти третього рівня, відділів Інституту) і зовнішнього (стейкхолдерів, роботодавців) моніторингу.

2.6. Перелік вибірових дисциплін із зазначенням короткого опису змісту дисциплін, обсягу в кредитах ЄКТС відображається в освітньо-науковій програмі, оприлюдненій на офіційному сайті Інституту після її схвалення Вченою Радою Інституту.

2.7. Подання заяв здобувачами ступеня доктора філософії на вивчення вибірових навчальних дисциплін наступного року навчання здійснюється не пізніше 1 червня попереднього року навчання.

2.8. Аспірант, який з поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо), не визначився з вибіровими дисциплінами, має право визначитися протягом першого робочого тижня після того, як він з'явився на навчання. Аспірант, який знехтував своїм правом вибору, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які відділ аспірантури за погодженням з науковим керівником аспіранта вважатиме необхідними для оптимізації кількісного складу академічних груп.

2.9. Мінімально необхідна кількість аспірантів у групі вивчення вибірової дисципліни, встановлена Інститутом, – 3 особи.

2.10. Відділ аспірантури на основі вивчення заяв аспірантів до 1 липня готує проект наказу директора про включення до робочих навчальних планів наступного навчального року обраних аспірантами вибірових навчальних дисциплін.

2.11. Після оприлюднення наказу директора обрані дисципліни вносяться до робочих навчальних планів та до індивідуальних навчальних планів аспірантів.

2.12. Усі дисципліни, для вивчення яких здобувач вищої освіти

третього рівня подав заяву, є обов'язковими для вивчення. Після оприлюднення наказу директора аспірант в односторонньому порядку не може відмовитись від вивчення запланованої дисципліни.

2.13. Зміна аспірантом з об'єктивних причин свого вибору після його затвердження наказом директора, однак до початку навчального року, можлива лише за письмовим дозволом наукового керівника, погодженим із завідувачем відділу Інституту та затвердженим наказом директора.

2.14. Самочинна відмова після початку навчального року від вивчення запланованої дисципліни тягне за собою академічну заборгованість аспіранта.

2.15. У разі поновлення або переведення аспіранта перезарахування вибіркового навчального дисциплін здійснюється наказом директора, підставою для якого є заява та академічна довідка аспіранта.

2.16. Відділ аспірантури за погодженням з науковим керівником аспіранта, підтриманим клопотанням відповідного відділу до керівництва Інституту, після отримання згоди керівництва Інституту може дозволити здобувачам вищої освіти третього рівня – учасникам програм академічної мобільності зараховувати вибіркові дисципліни, прослухані в іншому закладі вищої освіти/науковій установі-партнері, однак не передбачені навчальним планом та ОНП Інституту.

2.17. Заяви аспірантів щодо вибіркового дисциплін, включених до індивідуальних планів аспірантів у встановленому цим Положенням порядку, зберігаються у відділі аспірантури впродовж одного року.

3. Обмеження права здобувача вищої освіти третього рівня на вибір навчальної дисципліни

3.2. Аспіранту може бути відмовлено в реалізації його вибору і запропоновано здійснити новий вибір у наступних випадках:

3.2.1. якщо кількість здобувачів вищої освіти третього рівня, які обрали вибірково навчальну дисципліну, є меншою за встановлений п. 2.9 цього Положення мінімум;

3.2.2. якщо наслідком його вибору навчальної дисципліни є перевищення встановленого максимуму кількості навчальних дисциплін, якими аспірант може опановувати одночасно, та/або кількості підсумкових форм контролю.

3.3. Якщо аспіранту відмовлено у здійсненому ним виборі, йому надається можливість здійснити повторний вибір із переліку дисциплін, групи за якими вже сформовані у відповідності до встановлених в Інституті мінімальних вимог до чисельності аспірантів у групах.

3.4. Якщо аспіранту відмовлено у реалізації права вибору з інших причин, не передбачених цим Положенням, він має право оскаржити таку відмову, звернувшись із заявою у відділ аспірантури, підтриманою Радою молодих учених Інституту. За клопотанням відділу аспірантури до керівництва Інституту воно зобов'язане відновити порушене право вибору.

3. Прикінцеві положення.

4.1. Інститут несе відповідальність за якість викладання і належне методичне забезпечення навчальних дисциплін, обраних аспірантами.

4.2. Дія Положення поширюється на аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників Інституту.

4.3. Загальне керівництво над впровадженням та реалізацією Положення та контроль за забезпеченням реалізації вибору аспірантами покладається на відділ аспірантури, що здійснює планування, організацію та забезпечує контроль освітнього процесу.